

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds H. Amelink, Lekdijk 82 b, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

De ware Jacob

Bijbellezen met argusogen

Er zou al veel gewonnen zijn, wanneer wij ons bewust werden van de manier waarop wij vaak de bijbel lezen.

Wenkbrauwen fronsen zich wanneer wij zien hoe mensen van het negroïde ras zich Jezus voorstellen en Hem uitbeelden als een neger.

Even gênant vinden wij het, als onze zuiderburen zich vermeien in „Het Kindeken Jezus in Vlaanderen“, geesteskind van Felix Timmermans.

Vanzelfsprekend vinden de gebruikelijke afbeeldingen van Jezus in onze eigen lage landen geen genade in onze ogen — verraden zij niet een roomse gedachtenwereld en is het zelfs wel in de haak zo'n „gesneden beeld“ te maken of te hebben?

Maar als wij al die voorstellingen (al of niet kunstzinnig) eens goed bekijken, ontkomen wij er dan aan dat Jezus vaak typisch Nederlandse trekjes vertoont, ook in onze eigen voorstellingswereld? Natuurlijk, wij weten wel beter. Maar een feit blijft dat onze alledaagse ervaring haar stempel drukt op de voorstelling die wij van iets of iemand hebben. Daar ontkomt niemand aan. Op z'n best kunnen wij ons aanwennen al dat vanzelfsprekende kritisch, met argusogen te bezien.

Stenen tafels (niet voor een picknick)

De proef op de som valt gemakkelijk te nemen. Hoe stellen we ons bijvoorbeeld de stenen tafelen voor, waarmee Mozes van de berg afdaalde?

Daargelaten dat die „tafelen“ ons nauwelijks meer aan de bedoelde „tabletten“ herinneren, zal onze eerste reactie zijn, dat Mozes een paar forse (liefst witte) platen steen onder de armen gekneld hield. Zó hebben we ze toch altijd in onze kinderbijbels afgebeeld gezien?

Maar wie denkt er bij door, dat een dergelijke vracht graniet zelfs voor Mozes wel iets teveel van het goede geweest zou zijn? En dat eens temeer omdat de afdaling van een berg op zichzelf al

een stuk zwaarder is dan de beklimming...

Hoe is men er dan toe gekomen die tabletten toch zo groot voor te stellen? Naast het gevoelsargument (zwaarwichtige documenten) komt daar natuurlijk bij: alle tien geboden moesten er op kunnen — vier op de ene, zes op de andere tafel. „Reproducties“ op hout zijn in diverse oude werken te bezichtigen.

Hier blijkt nu duidelijk de invloed van eigen cultuur op onze voorstelling: wij zien de „tien woorden“ in het Nederlands voor ons — en dus denken wij aan een lange tekst. Maar het Hebreeuws kende aanvankelijk geen woordafscheiding en geen klinkers, en verder is de taal veel compacter dan de onze: wij hebben voor het tiende gebod 33 woorden nodig tegen 15 in het Hebreeuws. Hebt u er verder wel eens bij stil gestaan, dat die tafels aan beide zijden beschreven waren (Ex. 32: 15)? En wist u dat de volledige tekst van de decaloog daarom gemakkelijk uitgeschreven kon worden op een kleitablet ter grootte van een flink stuk toiletzeep? De gedachte dat de twee stenen tabletjes duplicaten waren, zoals de laatste tijd wordt verondersteld, is dus ook uit dien hoofde noch vreemd noch onmogelijk.

Simson en de film

Een ander voorbeeld.

Jaren geleden werden, naar ik meen in Italië, opnamen gemaakt voor de film „Samson en Delila“. Steevast pleeg ik catechisanten te vragen of ze mij acceptabel geacht zouden hebben voor de hoofdrol. Nu moet u weten, dat ik bepaald niet zwaargebouwd ben. Gedempt hoongelach is derhalve stelselmatig mijn deel. Informeer ik naar de reden, dan wordt mij na enig aandringen in bedekte bewoordingen te verstaan gegeven, dat ik vanwege mijn postuur wel zo ongeveer de laatst aangewezene zou zijn voor deze glansrol.

De filmmaatschappij dacht er blijkbaar net eender over. Zij contracteerde de toenmalige wereldkampioen Anton Geesink als de ideale Simson-figuur. Welis-

waar had de brave borst even weinig talent als ervaring in het spelen van een filmrol, maar zijn fysieke verschijning werd door-slaggevend geacht om van de film een kassa-succes te maken. Vraag: deed die filmmaatschappij het zoveel slechter op dit punt dan de doorsnee-kinderbijbel? Niemand verwacht toch dat een klein, min mannetje met de stadspoort van Gaza op sjouw gaat?

Toch wordt op deze manier het bijbelgegeven radicaal krachteloos gemaakt en vervalst — des te spijtiger omdat een groot aantal bezoekers via deze film misschien voor het eerst kennis maakte met het evangelie. Nu weten ze nog steeds niet beter of Simson was een geweldenaar, een krachtpatser.

Maar wie de bijbel onbevangen leest, weet beter: alleen wanneer Simson de nazireeër-geloften nakomt, overtreft hij ieder in kracht. Vallen zijn lokken onder het scheermes van de Filistijnen, dan blijkt hij een gewoon mannetje als ieder ander. 't Is Góð die door Simson grote dingen doet en dus was elke man geschikt voor de „rol“, ongeacht zijn fysieke verschijning. Zingt de psalmist (Ps. 78) niet van de grote daden des HEREN in zijn catechismus-poëzie?

De meerdere zal de mindere dienen

Niet anders staat het met Jacob. De aanloop was weliswaar lang, maar o.i. noodzakelijk.

Een tijdje geleden attendeerden we al eens op de ingeroeste misvatting als zou Jacob vergeleken bij de robuuste jager Ezau, maar een miezerige huismus zijn. Steeds weer blijkt de populaire voorstelling te zijn dat Jacob in lichaamskracht ver onder deed voor zijn tweelingbroer. De Nieuwe Vertaling (in navolging van diverse commentaren) draagt hier evenveel schuld als onze associaties. In Gen. 25: 27 krijgen we te zien: Ezau werd een man, ervaren in de jacht, een man van het veld, maar Jacob was een huiselijk man, die in tenten woonde. Prof. B. Holwerda heeft jaren geleden er al op gewezen, dat het Hebreeuwse „tâm“ nergens in de bijbel de betekenis „huiselijk“ heeft. Hij kiest voor de vertaling: ongecompliceerd (in religieuze zin), niet-dubbelhartig, resoluut. Jacob heeft zijn hart gezet op Gods beloften en dus op het land der belofte. Dáár heeft zijn „wonen in tenten“ alles mee te maken. Maar daar is niets huiselijks, oudbakken aan, zoals onze associaties ons willen vertellen. Hij is óók een herder — en dat is zeker zo'n hard bestaan als dat van een jager. Je moet, desnoods met blote handen, de schapen verde-

digen tegen leeuwen en beren. En er is geen enkele reden te veronderstellen, dat Jacob lichamelijk Ezau's mindere was op dat ogenblik van de geschiedenis.

Veel waardevols dat prof. Holwerda n.a.v. deze tekst opmerkt, moeten we hier onvermeld laten. Maar nu we het toch hebben over lichamelijke conditie, nemen we een kijkje verderop in deze geschiedenis.

Nadat Jacob voor Ezau gevlucht is, komt er een dag waarop God hem gebiedt: keer terug naar het land uwer vaders (Kanaän!) en naar uw maagdschap, en Ik zal met u zijn (Gen. 31: 3).

Na overleg in huiselijke kring, geeft Jacob hieraan gevolg. Zij het niet zonder de nodige maatregelen te nemen uit voorzorg. Uitgerekend op het moment dat hij daarmee klaar is en op het punt staat Kanaän binnen te trekken, volgt de worsteling bij Pniël. Terwijl Ezau hem met vierhonderd man tegemoet trekt (32: 6), slaat God Jacob met mankheid. Op het moment dat Jacob het land der belofte weer gaat betreden, bezorgt de HERE hem een blijvende lichamelijke handicap. Nú is hij lichamelijk inderdaad Ezau's mindere, maar zó — gehandicapt door een lichamelijk gebrek — stuurt God hem op zijn broer af. En Jacob gaat — dat is nu de ware Jacob. Zei God niet: Ik zal met u zijn? Is het dan nog een verrassing, dat Ezau zijn broer om de hals valt? Sterker nog: wat Jacob met allerlei kunstgrepen niet in handen kon krijgen, verwerft hij nu zonder slag of stoot (36: 6-8). En de scheiding voltrekt zich in volle vrede, met opgave van hetzelfde simpele motief als bij Abram en Lot: hun have was te veel dan dat zij konden samenwonen... daarom ging Ezau op het gebergte Seir wonen; Ezau dat is Edom!

IN DIT NUMMER

Pag. 337

ds E. R. Postma,
De ware Jacob

Pag. 338

Prof. C. Veenhof,
Over het samenleven der
kerken (3)

Pag. 339

ds H. Amelink,
Een avond in Eck en Wiel

Pag. 340

D. W. L. Milo,
Onze Enige Gezangen

Pag. 342

M. de Klijn,
„Kankerpaviljoen“ van
Alexander Solzjenitsyn (2)

Over het samenleven van kerken

(3)

Wij vervolgen de beschrijving van het kerkordelijke leven zoals dat in de waarlijk reformatische kerken werd getekend en in praktijk gebracht.

★ ★ ★

13. In de onder ons nog steeds fungerende kerkorde vindt men de bepaling: Hetzelfde „zeggen” (auctoritas) heeft de classis over de kerkeraad als een particuliere synode heeft over de classis en de generale over de particuliere. Men moet er goed op letten dat in deze bepaling **niet** staat dat de classis hetzelfde „zeggen” heeft over een kerkeraad als de kerkeraad over de gemeente! Want zoals gezegd: het gezag van de kerkeraad over de gemeente is van **totaal ander karakter** als het „gezag” van een classis over de kerkeraad en van een synode over een classis. De kerkeraad is het enige „bestuur” in de kerk. Die alléén heeft „regeermacht”. De idee dat een classis of synode „regeermacht” bezit is door en door on-Schriftuurlijk en daarom ook on-gereformeerd. De bijbel kent zelfs helemaal geen classis of synode.

14. Wanneer in het genoemde kerkorde-artikel gesproken wordt over het „zeggen” dat de classis heeft over de kerkeraad wordt daarmee uitsluitend aangeduid de bevoegdheid **om besluiten te nemen**. Men kan ook zeggen: **onderlinge afspraken te maken**. Bij die besluitvorming, dat afspraken maken, wachtte men zich in goed gereformeerde meerdere vergaderingen voor „overstemmen”. Men streefde steeds naar overéénstemming. Als een zaak doorgeproken was dan — zo zei men dat wel — „woog” men de stemmen. Dat wil zeggen men peilde eerst wat allen of de meerderheid van oordeel was. En daarna vroeg men of allen zich met het voorgestelde konden verenigen. Was dat niet het geval dan namen de zaak veelal opnieuw in beraad om door gebed en broederlijke bespreking tot algehele overeenstemming te geraken. Meermalen heb ik deze fijne, christelijke, echt kerkelijke procedure op kerkelijke vergaderingen zien volgen.

15. Deze „besluiten” van een meerdere vergadering die op de aangegeven wijze genomen werden zijn evenwel niet meer dan — zoals Calvijn zegt — een „praejudicium” een „voorlopig oordeel”. Ze worden pas definitief als de kerken ze metterdaad overnemen en ze voor zichzelf als geldend aanvaarden. Dat geschiedde meestal stilzwijgend. Maar dat doet aan de aard van deze geldend-verklaring niets af! De kerken hebben voor zich behouden en **moeten** ook voor zich blijven behouden dit **ratificatierecht** van classes- en synodebe-

Kerkelijk Leven

sluiten. Veelal werd door de meerdere kerkelijke vergaderingen daarom wat zij besloten alleen maar aan de kerken „aanbevolen”. Men sprak ook wel van een „bindend advies”. De formuleringen zijn, evenals alle formuleringen, aanvechtbaar. Maar men wilde er door uitdrukken dat de besluiten van meerdere vergaderingen geen „wetten” zijn, geen „statutaire bepalingen”, geen „verordeningen”, geen „artikelen van een reglement”, die zonder meer door de kerken moeten worden aanvaard en opgevolgd! Men wilde door de genoemde uitdrukkingen laten uitkomen dat de besluiten van de classes en synoden niet meer zijn dan besluiten van „gezanten” der **gezamenlijke daarin vertegenwoordigde kerken**. Dat wil in concreto zeggen: „gezanten” van de kerkeraden die, het zij nog eens gezegd, **het volstrekt enige „bestuur”** in de kerken vormen.

16. Hoe het toegaat in de kerken waarin het gereformeerde kerkrecht gekend en in praktijk wordt gebracht en daarom de kerkorde op een christelijke en kerkelijke wijze wordt gehanteerd, kan men duidelijk zien aan wat geschied is met onze **belijdenisvragen**, het jongste van de formulieren die in ons kerkboek staan. Vóór 1923 hadden alle Gereformeerde Kerken „eigen” belijdenisvragen. Er waren grote verschillen daartussen. Men kan met het oog daarop zelfs wel spreken van een chaos. **Uit de kerken** kwam toen de vraag tot de synode om zo mogelijk daarin eenheid te brengen. De synodeleden hebben zich toen op verzoek van de kerken met deze zaak bezig gehouden. Een commissie bestudeerde de kwestie. En na ampele bespreking — ik heb die meegeemaakt — aanvaardde de generale synode ten slotte de belijdenisvragen zoals die nu achter in ons kerkboekje staan.

En wat deed toen de synode? Verklaarde zij dat de kerken deze belijdenisvragen **moesten** gebruiken? Legde de synode van Utrecht 1923 ze **bindend** aan de kerken op? Geen sprake van! Deze synode besefte nog goed welk een „macht” een synode naar bijbelse, gereformeerde opvatting bezit. Zij besloot namelijk het door haar opgestelde formulier aan de kerken „**aan te bevelen**”. (art. 136). En later lezen we in de Acta het volgende (art. 159): „Op voorstel van het Moderamen besluit de Synode de door háár **aangenomen** en (aan de kerken - C.V.) **aanbevolen** vragen, die te stellen zijn bij het doen der Openbare Belijdenis speciaal **ter kennis te brengen van de Kerken**”. De gang van zaken was dus deze:

de Synode formuleerde op verzoek van veel kerken een aantal belijdenisvragen. Bij besluit stelde de synode toen die vragen vast. Verder deed ze niet meer dan die belijdenisvragen beleefd aan de kerken **aanbevelen**. En ten slotte besloot ze die vragen aan de kerken **in een brief mee te delen**! Dat is alles! De kerken werden in geen enkel opzicht gedwongen — stel dat dat mogelijk was! Ze bleven ook in dezen geheel **vrij**!

17. Een ander duidelijk beeld van de „macht” van een „meerdere vergadering” krijgt men ook als men let op het bijeenbrengen van de gelden voor de arbeid die door de kerken gezamenlijk werd verricht: zending, opleiding voor de dienst des Woords, hulpbehoevende kerken enz. Ook wat die belangrijke zaak betreft werd vroeger de vrijheid en zelfstandigheid van de kerken ten volle geëerbiedigd. Voor geen enkel doel werd een „omslag” vastgesteld. Laat staan dat men van de kerken geld vorderde! Er werd alleen aan de kerken **gevraagd** of zij één of meer collecten voor een bepaald doel wilden houden. En het gebeurde heel vaak dat kerken deze collecten **niet** hielden. In oude verslagen van de Theol. Hogeschool kan men zien dat vele kerken daarvoor helemaal niet collecteerden. Het waren meestal kerken die vóór de V.U. en tégen de Theol. Hogeschool waren. Misschien kwam het ook wel voor dat kerken de voor de Theol. fakulteit van de V.U. gevraagde collecten niet hielden. Dat is niet na te gaan. Het enige wat de kerken **moesten** betalen waren de onkosten die voor de meerdere vergaderingen werden gemaakt, de „vergaderingskosten”. Maar dat sprak van zelf! Die vergaderingen waren immers door de kerken zelf belegd. En de kosten daarvan moesten ze uiteraard ook zelf betalen.

Het gaat bij deze kwestie natuurlijk niet over de vraag of het goed was dat kerken de gevraagde collecten niet hielden. Het gaat er alleen maar om te laten zien wat de „macht” van de meerdere vergaderingen betekent. En dat de kerken die zich daarin lieten vertegenwoordigen echt „vrij” en „zelfstandig” waren en bleven.

18. Een ander duidelijk voorbeeld hoe het in een kerkengemeenschap die in de gemeenschapsoefening met elkaar Schriftuurlijk is kan gaan is het volgende. Voor ongeveer een halve eeuw besloot de Geref. Kerk van Zandvoort het „vrouwenkiesrecht” in verband met de verkiezing van ambtsdragers in te voeren. Dat was toen een voluit revolutionair besluit. Er ontstond daarover een enorme polemiek, in kerkbladen en brochures enz. Ik herinner me die nog levendig. Maar niemand dacht er aan de kerk van Zandvoort daarover kerkelijk „aan te pakken”. Zandvoort ging rustig haar gang. En heeft haar besluit in deze ononderbroken in praktijk gebracht.

Men wist toen nog wat een **gereformeerde** samenleving van kerken was. En dat **alleen** het geloof in het Woord van God de band tussen de kerken vormt. Al was de grote massa der kerken het niet met Zandvoort eens. Men liet die kerk „vrij” en „zelfstandig”.

19. Over het werk, de „macht”, de „bevoegdheid” van de meerdere vergaderingen heeft vooral ds J. C. Sikkel, een van de bekendste, bekwaamste en vróómste mannen uit de Doleantietijd,

meermalen bijzonder duidelijk geschreven. Ik wil iets van hem citeren.

Aan Sikkel werd eens gevraagd — het was ná de vereniging van de Chr. Geref en Dolerende kerken in 1892 — of het niet goed zou zijn dat de synode bepalingen voor de kerkeraden zou opstellen „b.v. omtrent de trappen van censuur, de verkiezingen van ouderlingen en diakenen, het stemrecht der lidmaten, de bevoegdheid voor enig kerkelijk ambt, de diakonie, de prediktijden, de beroepsbrief, de boeken enz.”

Met grote felheid keert Sikkel zich tegen deze gedachte. Als een synode zo iets zou doen zou dat een bewijs zijn dat in die vergadering „het verfoeisel der Roomse hiërarchie en der synodale hiërarchie heerschappij voert.” En daar mag een gereformeerd mens niets mee van doen hebben!

En dan volgt deze tirade: „Laat toch alle gedachten aan de regerende synode worden losgelaten, want dat is niets anders als... de paus!”

De **kerkeraden** regeren de kerken. En dat doen zij enkel en alleen **naar Gods Woord**.

Daarom handhaven zij de belijdenis en oefenen zij de tucht. Maar dat doen zij weer alleen **naar Gods Woord**!... De **kerkeraden** maken nu verder de classes en synoden. Niet omgekeerd. Classes en synoden hebben hun bevoegdheid van de **kerkeraden**. Niet omgekeerd.

En dat wel in gebondenheid aan de kerkorde, die in art. 84 alle heerschappij over een kerk aan de andere kerken ontzegt.

Een synode, die dus wetten of regelingen voor kerkeraden (!!) of voor tuchtgevallen (!!) of voor verkiezingen (!!) of voor Zondagsviering (!!) of voor stemrecht in de kerken (!!) vaststelde, nam een onwettig besluit, en zette de pauselijke hoed op.

Een synode is slechts een tijdelijke samenkomst tot **openbaring van het kerkverband**, die niet de minste macht over de kerken heeft, maar een **samenkomst van kerken** is, om de betekenis van het kerkverband voor het heil der kerken en de eer des Heren te laten gelden en aan de roeping der gezamenlijke kerken naar buiten uiting te geven.

En als de vergadering afgelopen is, **dan is er geen synode meer**; en **dan is er geen classis meer**; dan zijn er slechts **kerken** en in iedere kerk, wanneer de opzieners saamkomen, **kerkeraad**.”

20. In het bovenstaande werd reeds gesproken van een „kerkorde”. Men moet dit woord niet verkeerd verstaan. Een kerkorde is geen **wet**, geen **contract**, geen **statuut**, geen **reglement**. Het is niet meer dan een „orde”. Dat wil zeggen een afspraak, een aanwijzing hoe men in de kerk het beste handelen kan. Een aanwijzing hoe men alle mogelijke hindernissen die de vrije werking van de Heilige Geest in de gemeente in de weg kunnen staan kan vermijden. Zoals van zelf spreekt — ik wees er vroeger reeds op — heeft iedere kerk een kerkorde. Er bestaat in de wereld geen enkele kerk zonder kerkorde! Iedere kerk moet vaststellen, en stelt ook vast, wanneer er kerkdiensten zullen worden gehouden en hoe die moeten worden ingericht; of er catechisaties zullen worden gehouden en wat daarin geleerd moet worden; hoe

H. AMELINK — LANGERAK

Een avond in Eck en Wiel

Een avond in Eck en Wiel betekent voor mij een avond in huize „Kortenhoeve”, een avond bij L'ABRI-Nederland.

Ik had geen willekeurige avond uitgezocht. Ik wist — na informatie — dat die avond Prof. B. Goudzwaard zou spreken over maatschappij-kritiek. Overigens is Prof. Goudzwaard daar eens in de veertien dagen een avond, om een onderwerp te behandelen. Als ik neertik dat die avond Prof. Goudzwaard sprak, dan geef ik al een verkeerde indruk van zo'n avond en van het werk van L'ABRI-Nederland. Het is geen toespraak, die hij hield, maar hij gaf enkele aanzetten tot discussie, die daarop dan ook plaats vond. L'ABRI-Nederland is gestart dank zij de hulp van veel van onze lezers, ook dank zij de hulp van veel niet-lezers van ons blad. B., de start ben ik vrij direkt betrokken geweest. Het is misschien wel eens goed een ander te herhalen dat al eerder in ons blad gestaan heeft, maar dat vanzelf al snel weer vergeten is. Het gebruik van het woord „vergeten” is bepaald ook geen beschuldiging aan het adres van wie ook.

☆☆☆

De Here leidt ons leven. Een aantal jaren geleden was ik samen met mijn vrouw in Engeland. Heel gewoon om een dochter, die daar toen woonde, op te zoeken. Wij bezochten een kerkdienst in het plaatsje Welwyn. In het gebouw van die gemeente was ook een book-shop. Een boekwinkel. Maar geen gewone. Een boekwinkel van boeken over de Bijbel en wat verder met de verbreiding van het Evangelie en met de verdieping van het christelijk geloof te maken heeft. Toen ik na afloop van de dienst door die book-shop liep kreeg ik ook in handen een boek van Prof. Schaeffer. Intussen in het Nederlands vertaald. Toen nog niet. Prof. Schaeffer was voor mij een onbekende naam. Dat zal wel aan mij gelegen hebben, maar niettemin was het een feit. Zoals zo vaak, als ik een boek in handen krijg, begin ik met naar de inhoud en naar de noten te kijken en naar de namen van de mensen die in het boek geciteerd worden. In dat boek van Prof. Schaeffer kwam toen ook de naam van Prof. Rookmaaker voor. Die kende ik wel.

Al van de conferentie van de Calvinistische Studenten Beweging. Dan sla je terug naar de pagina, waar de naam van Rookmaaker genoemd wordt en toen merkte ik dat hij geciteerd werd uit een boek van zijn hand, mij bekend. Wat me intrigeerde was de vraag hoe de voor mij onbe-

kende Schaeffer op de hoogte was gekomen met het werk van Prof. Rookmaaker.

Dat verder uit te zoeken was niet zo moeilijk. Op die wijze ontdekte ik dat er een connectie bestond tussen Schaeffer en Rookmaaker via de stichting L'ABRI. Na me op de hoogte gesteld te hebben met het doel van deze internationale stichting, heb ik in dit blad enkele regels gewijd aan deze stichting in de rubriek „Te Berde”, die toen nog elke week in ons blad verscheen. In die kolom, waarin ik meer aandacht gaf aan Oxford en Engeland, heb ik toen ook het gironummer genoemd van de stichting L'ABRI-Nederland die al lang werkzaam was in ons land bij Prof. Rookmaaker thuis en 's zaterdags in de Geréf. Kerk te Baambrugge.

☆☆☆

Dat gironummer kreeg ik maar met moeite los van Prof. H. Rookmaaker. Maar het gevolg van een ander was dat ik een uitnodiging kreeg om een gebeds-samenkomst bij te wonen in Diemen, waar Prof. Rookmaaker woont. Daar ontdekte ik dat L'ABRI-Nederland echt een tehuis nodig had. Ik heb me daar verder niet voor ingezet. Dat deed mijn vrouw. Daardoor ontstond een comité „Vrienden van L'ABRI” dat zich alleen ten doel stelde om voldoende geld bij elkaar te krijgen om een huis te kopen. De Here zegende dat werk en het is gelukt. Na de aankoop van het huis is het comité weer ontbonden. Het huis werd overgedragen aan de stichting L'ABRI.

Men ging aan het werk. Door strikt persoonlijke omstandigheden zijn noch mijn vrouw noch ik daarna vaak in Eck en Wiel geweest, waar huize „Kortenhoeve” staat. Dat was geen gebrek aan belangstelling, maar dat had heel andere oorzaken.

Veertien dagen geleden was ik in staat weer eens een avond naar L'ABRI te gaan. Dat wil dus zeggen naar Eck en Wiel te gaan. Tot mijn grote vreugde heb ik die avond bij vernieuwing ontdekt dat het werk van L'ABRI een goed werk is. „Kortenhoeve” is een schuilplaats, waar jonge mensen voor korte of langere tijd kunnen komen om daar zich te verdiepen in wat de Heilige Schrift ons leert. Vooral ook over de tijd, waarin wij leven. Ieder een is er welkom. Of men christen is of niet. Maar wél dient een ieder zich te onderwerpen aan de regels van het huis. Dat betekent dat van hem of haar verwacht wordt dat hij of zij deel neemt aan de Bijbelstudie, ook deel neemt aan de handenarbeid, die

verricht moet worden. Wie denkt daar te kunnen parasiteren, die komt bedrogen uit. Dat wordt niet geduld, ook al is men zich bewust ook tegenover parasite-rende mensen een taak te hebben.

☆☆☆

Het werk is een vorm van Evangelisatie. Maar dan van Evangelisatie in deze tijd. Men poogt vanuit de H. Schrift antwoord te geven op alle vragen, waarmee vooral jonge mensen geconfronteerd worden. Men poogt geen enkele vraag uit de weg te gaan. Maar de Bijbel is er altijd bij open.

Dat bleek me bij het aanwezig zijn één avond, toen Goudzwaard daar de leiding aan het gesprek gaf. Dat was een avondje maatschappij-kritiek. Dat klinkt wat spottend, maar er was allerm minst spot bij. Aan de hand van de wetten van Mozes, vooral uit het boek Deuteronomium, werd aangewez en wat de H. Schrift ons leert op dit gebied. Een ieder die wel wat met de jeugd in aanraking komt, weet dat die jeugd boordevol maatschappij-kritiek zit.

Waarvan het neo-marxisme graag en volop gebruik maakt tegenwoordig.

In het gesprek liet Goudzwaard duidelijk uitkomen dat er alle reden voor kritiek is. Men probeert op L'ABRI niets te verzwijgen of mooier voor te stellen. Maar er werd direkt ook bij gesteld dat de fout niet ligt in de „strukturen”, maar in de zondige mens. Niet de strukturen bepalen de mens, maar de mens bepaalt de strukturen. Maatschappij-kritiek is daarom voor alles zelf-kritiek. Het gaat altijd over zonde en genade. De HERE wilde vrede geven aan Israël op alle terreinen van het leven. Die vrede is de basis van al Gods goede wetten. Daar is b.v. het jubeljaar, waarin land dat men in beheer had weer terug kwam bij de oorspronkelijke beheerder, als men gedwongen was tot „verkoop”. Ik zet dat woord met opzet tussen haakjes. Want van verkoop was geen sprake. Men verkocht alleen maar de geschatte opbrengst per jaar, vermenigvuldigd met het aantal jaren dat men nog verwijderd was van het jubeljaar.

Dat had in Israël tot gevolg dat het kwaad van grootgrondbezit ten koste van een ander, van het „akker aan akker trekken” niet kon voorkomen, als men zich aan Gods goede wetten hield. Dat er een prijsbeheersing was en dat het leven opnieuw kon beginnen. En aan de hand van meer voorbeelden werd de blijvende betekenis van de wet van Mozes duidelijk gemaakt.

☆☆☆

Niemand moet denken dat dan alles wat gezegd wordt maar voor zoete koek wordt geslikt. Dat is ook niet de bedoeling. Maar wel is de bedoeling duidelijk te maken dat de Bijbel antwoord geeft op veel vragen, als men maar naar die Bijbel wil luisteren. En hoe meer discussie hoe liever het is.

De conclusie voor mij was dat ik

niet voor niets enthousiast werd voor het werk van L'ABRI, toen ik er mee in aanraking kwam. Waarom dit alles geschreven?

Nu: om U weer eens op de hoogte te stellen van het goede werk dat L'ABRI doet.

Ook om de jeugd de hele zaak weer eens onder de aandacht te brengen.

Die avond, dat ik er was, werd het gesprek in twee talen gevoerd. Nederlands en Engels. Omdat ongeveer de helft van de gasten — het huis was vol — geen Nederlands sprak. Dat maakt de discussie wel eens moeilijk en vanzelf ook langduriger. Het verlangen van de stichting L'ABRI is dat vooral de Nederlandse jeugd komt. Er zijn ook twee tehuizen in Engeland. Er is er één in Zwitserland. Voor engels-sprekende mensen is het dus beter naar Engeland te gaan.

Eck en Wiel is allereerst bedoeld voor Nederlanders, al wordt er zo veel mogelijk niemand weggestuurd, al komt hij uit het buitenland. Maar als er zo veel buitenlanders zijn, dat het noodzakelijk is elke zin te vertalen, dan is dat een belemmering voor het werk. Waar blijft de Nederlandse jeugd? Die staat bekend als maatschappij-kritisch. Nu: hier is er gelegenheid daarover te spreken. Natuurlijk ook over alle mogelijke andere onderwerpen.

☆☆☆

Nu ik er na jaren weer een avond kwam en merkte dat de zaak „draait”, merkte ik ook dat, omdat L'ABRI niet aan de weg timmert, men het werk aan het vergeten is. Dit werk kost nl. geld. De werkelijk grote stroom giften is langzaam aan het wegebben. Waarschijnlijk, omdat men er gewoon niet meer aan denkt.

Dat is geen goede zaak. L'ABRI wil niet aan de weg timmeren. Ik wil die regel niet doorkruisen. Maar het „vergeten” probeer ik nu toch wel te doorbreken.

Een ieder die steeds op de hoogte wil gehouden worden van het werk, dat gedaan wordt, kan een nieuws-brief ontvangen, die regelmatig verschijnt. Men behoeft maar een briefkaart te zenden aan huize „Kortenhoeve” te Eck en Wiel. Meer is niet noodzakelijk. Dan ontvangt men de brieven ook. Dat kost geen geld. Men wordt geen abonnee of iets dergelijks. Wel hoop ik dat veel lezers de moeite zullen nemen om die kaart te verzenden. Het mag ook aan het adres van Mevrouw Rookmaaker, Burg. van Tienenstraat te Diemen.

En ten overvloede: het gironummer van L'ABRI-Nederland is 2069742, Burg. van Tienenweg 37 te Diemen.

„Lees en Versta”

Komende week verschijnt D.V. de hulp bij de Bijbelstudie van de hand van ds Amelink over de brief aan de Galaten.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

ONZE ENIGE GEZANGEN

verdere inventarisatie

Zullen we nu nog even verder gaan met de melodietjes van onze enige gezangen? Het is ons gezamenlijk kerkelijk bezit en het kan goed zijn ons daar op te bezinnen. We waren gekomen tot:

Gezang 7, de bedezang voor de preek. Die bedezang wordt waarschijnlijk nimmer gezongen. Waarom niet? Het gezang mag er zijn: het komt al bij Datheen voor (1566) en stamt vermoedelijk van Jan Utenhove (1560).

Datheen schreef deze melodie in gelijke lange noten; zeer ongewoon voor hem. Hoe Utenhove haar schreef kunnen we zo niet zeggen. Maar naar de klassieke bouw te oordelen (drie regels, welke herhaald worden en afgesloten door zes andere regels — zie bijvoorbeeld naar de wijs van psalm 68) moet dit van huis uit een Straatsburgse, althans een Lutherse melodie zijn. In 1773 hebben onze statenberijmers de melodie ritmisch genoteerd en dit niet zonder reden; die mensen waren anders allang niet meer op ritmiek ingesteld. Toch schreven zij de wijs net als in ons kerkboekje voorkomt. Met dien verstande dat de derde en zesde regel met een halve tel rust en een halve noot beginnen. Geeft u het maar in rood aan, met uw nieuwe potlood.

In 1773 probeerde men regels 2 en 6 elk een valse verhoging te geven; maar Datheen schreef de dorische melodie juist en stoer: re-fa-sol-la. En daar moest u het maar op houden. Met wat goede wil en oefening kunt u deze bedezang vruchtbaar aan uw kerkelijk repertoire toevoegen. Hij is vier eeuwen oud maar nog springlevend. De verhogingen in regels 3, 7 en 13 streept u maar manmoedig door; de verlaging in regel 10 is authentiek.

Gezang 8 is de Morgenlang, het lied van ambt en plicht, gezongen op de wijs van psalm 131 (100), uit het jaar 1554. Datheen (1566) kende hem niet, de statenberijmers (1773) wel. Het gebruik wil dat de eerste regel met een valse verhoging sluit, als stond er do-si-do. Houdt uw rode potlood nog even weg. In het algemeen wordt de sluiting do-si-do aanvaard, wanneer die do ook inderdaad de grondtoon van de melodie is, alzo de laatste toon van de psalm. Dat is hier niet het geval. U moogt hier dus nu rood doorstrepen. Maar u hoeft niet, want u zult er veel weerstanders mee oproepen. Deze la kan zich namelijk met recht tot een pseudo-sluiting opwerpen.

Gezang 9, de Avondlang, staat op een der oudste christelijke melodietjes. Grijp haastig uw potlood en streep de afgrijpselijke verhogingen in regels 1, 2 en 4 door, indien ze in uw boekje staan gedrukt. Deze melodie is namelijk aeolisch en niet a-mineur als u begrijpt wat wij bedoelen. Want de oude toonladders (en zo is aeolisch) kennen slechts 7 stamtonen — en geen verhogingen. Het is weer een wijs met korte noten, telkens tussen twee lange noten gevat, als gezang 2 en 5. Datheen kende het gezang niet — de statenberijmers (1773) wel. Het verbindt ons met de christenheid uit de vroegste eeuwen — en is een aangrijpend lied. Laten wij het in hoge ere houden.

—o—

Met gezang 10 komen we aan de reeks nieuwe gezangen van 1933 met synodale keur. De melodie is van M. Teschner, 1600 ongeveer. Ze heeft een uitgesproken vierkwartsmaat en in elke 4/4 maat gaan 4 tellen, niet meer en niet minder. U zingt de lettergrepen dus het beste met deze indeling:

Hoe / zal ik U ont / van-gen, hoe / wilt Gij zijn ont / moet — (rust)
o / 's werelds hoogst ver / lan-gen, des / sterv'lings zaligst / goed
— (rust)
dat / ons Uw Geest ver / lich-te, houdt / Zelfs de fakkel / bij
— (rust)
die / Heer ons onder / rich-te, wat / U behaaglijk / zij —.

Met de schuine streep is de maat aangegeven, met de — streep is een extra tel bedoeld.

Wanneer u organist bent en u speelt dit gezang strak in de maat, dan is er even een kleine aarzeling voor de gemeente u vertrouwt. Maar men voelt vandaag het strenge metrum wonder goed aan en zal u snel volgen. Vooral wanneer u het slotaccoord van regel 1 scherp afstoot en meteen doorgaat met regel 2; op een ander accoord natuurlijk. Het mateloos gekwezel uit 1933 is daarmee grondig afgelopen. Elke gemeente kan dit gezang zonder probleem zingen, als haar organist maar in de maat kan spelen.

Gezang 11, het Ere zij God. Wie dit lied ooit tot kerkzang heeft verklaard wenste onbekend te blijven. De deputaten van 1933 hebben het bestaan, de synode van Middelburg heeft het geslikt en wij zitten met deze muzikale draak in ons repertoire. Er is maar één manier, om dit lied verantwoord uit te voeren — en dat is in wisselzang. Anders

zouden de vele herhalingen niet te pruimen zijn, de melodie ook al niet interessant zijnde. Een voorstel:

(kinderen): Ere zij God
(kinderen en vrouwen): Ere zij God
(kinderen): in den hoge
(kinderen en vrouwen): in den hoge
(allen): in den ho-ge.

(kinderen): vrede op aarde
(kinderen en vrouwen): vrede op aarde
(allen): in de mensen een welbehagen.

En zo voort. Probeer het maar op het aanstaande kerstfeest. Het wordt een wisselzang, een samenspel, iets van een reizang.

Gezang 12, de melodie uit ongeveer 1600 is van Hassler. Een lied tot het crucifix — een raadsel hoe dit in ons kerkboek kon komen. Moet het toch gezongen worden, dan kunnen we dat het best in een rustige vierkwartsmaat doen, opdat er orde zij. In een 4/4 maat gaan niet meer en niet minder dan 4 tellen. Dit lijkt geheel overbodig opgemerkt — maar geeft u ze de kost, die hier niet op letten! Als volgt dus:

O / Hoofd, bedekt met / won-den, be / laan met smart en / hoon
— (rust)
o / hoofd, ten spot om / won-den met / ene doornen / kroon
— (rust). En zo voort.

U vergeet de oude notatie in gelijke lange noten en een zwevende pauze. U weet vandaag wat ritme is en wat maat is. En alleen op een streng ritmische ondergrond kunnen we een ordelijke samen-zang opbouwen. Want ons tempo ligt vandaag te hoog voor individualisme. Schrijft u er even 4/4 boven?

U moest voor de aardigheid eens naar gezang 183 uit het nieuwe Liedboek voor de Kerken zien: een wisseling van 6/4 en 3/2 en 4/4 maten. Misschien wel oorspronkelijk — maar vandaag niet te gebruiken.

Voor gezang 13 geldt hetzelfde als voor 12.

Gezang 14 gebruikt de wijs van psalm 42. Er is niets op te zeggen, mits we de herstelde ritmische notatie gebruiken, compleet met een

TWIJFEL

(1)

■ Historie van de twijfel¹⁾

Over Twijfel wil ik met u gaan spreken.

Dit is één van de eigenaardige onderwerpen, die verre van nieuw zijn en toch altijd actueel blijven. Het was een onderwerp in de twintigste eeuw vóór Christus, evenals het er een is Anno Domini 1973.

Twijfel plukte de vrucht van de Kennisboom.

Twijfel hurkte neer onder het tentdak der patriarchen.

Twijfel leerde in de scholen der Griekse filosofen.

Als een dikke, drukkende mist hing hij over de eeuwen, die direct aan de komst van Christus voorafgingen.

Tegenover het aan twijfelkoorts

¹⁾ De Heer N. Baas, de bekende straatprediker in Amsterdam, eenmaal de veelgelezen „colomnist” in De Reformatie — iedere oude Reformatie-lezer kent nog zijn prachtige stukjes „Even Parkeren” — gaf ons verlot het hier volgende fijne artikel in „Opbouw” te plaatsen. — Dank U wel goede oude Vriend en Broeder! C.V.

wegterend heidendom, juiste de Christelijke gemeente haar twaalfvoudig: Ik geloof!

Maar de vijand kwam en zaaide onkruid tussen de tarwe. Uit dat éne gifzaad kiemden twee woekerplanten. In kroon en kelk elkanders tegenbeeld en toch gevoed uit één wortel.

Het waren Bijgeloof en Twijfel, die het geloof trachtten te verstikken. Schrikkelijk is hun uitwerking geweest, zij schenen het geloof geheel te hebben overwoerd. Tòt de Hovenier in Zijn hof kwam, de dag brak aan en de schaduwen vloden.

Vloden... maar niet voorgoed. In nieuwe tijden stak het bijgeloof zich in nieuwe vormen. Het trad op in de overschatting van de menselijke rede en van de natuurlijke deugd. De vuurpijlen van de moderne gedachte schoten in kleuren-wirwar langs de horizon van de nieuwe tijd.

Fél was hun licht... maar kóud! Rijk scheen hun glans... maar ij!

Stoute dromen deden zij ontstaan in de harten der mensen en zij doofden de oude lampen met haar stille schijn.

Maar de nieuwe ster verschoot. Uit de duizend-en-één-nachtdroom is de mens ontwaakt in de schemering van de Twijfel, en de oude lampen... waren geloofd. Gelijk in menig opzicht zo vindt onze eeuw óók in haar twijfelen slechts haar weerga in de eeuwen vlak vóór Christus' geboorte, toen uit 's wereld donkere wolken het Licht der lichten opging.

En als der wereld avondschaaduw zal de twijfel zich ook legeren over de laatsten van ons geslacht.

syncope (= een accentverschuiving) in alle regels. Bij de psalmwijzen — let u er maar op — kennen we vrijwel nooit een metrum (dat is een vaste maat) maar het ritme vinden we altijd en overal.

Gezang 15, In het kruis. Waar deze melodie vandaan komt zouden we vandaag niet meer kunnen zeggen. De deputaten van 1933 noteerden haar in gelijke lange noten. Vandaag is het lied (bij Jongbloed bijv.) in hele en halve noten geschreven. Maar daarom nog niet metrisch zingbaar. Wilt u het evenwichtig zingen, dat moet u drie regels zonder rust aan elkaar rijgen:

In het / kruis zal 'k eeuwig / roemen /
en geen / wet zal mij ver / doemen /
Christus / droeg de vloek voor / mij (rust)

Zo hebt u een ordelijke tweekwarts maat. Doet u dat niet, dan moet u na elke regel 2 tellen rust nemen — want 5/4 maten zijn te ingewikkeld voor samenzang. Het best echter kan dit lied ongezoongen blijven. Dan blijft de gemeente gezond.

De wijs van gezang 16, God enkel licht, is van P. D. Huet. Ze komt voor in een franse bundel uit 1803. Jawel, de Waalse kerken hadden eerder dan de Hervormde Kerk een gezangenbundel, wist u dat? De melodie is ritmisch te zingen als:

God — enkel / licht — (rust) /
Voor — wiens ge / zicht — (rust) /
Niets — zuiver wordt be / von-den (rust) /

en u hebt een wisseling tussen 2/4 en 3/4 maat. Wel uit te voeren. En overeenkomstig het origineel. Maar stel u even voor, dat zulk een subtiele wijs in eenheidsnoten werd gezongen, zoals een synode ons eenmaal oplegde!

Gezang 17, U heilig Godslam, wordt gezongen op de wijs van psalm 54. Daar is wel wat op te zeggen en dat doen we dan ook maar. Dat een lied naar aanleiding van Openbaring 5 als kerkzang wordt gebruikt is wel goed. Dat een klassieke psalmwijs, voorheen totaal onbekend, hierdoor „zingbaar” bleek te zijn, is prachtig. Vooral nu dit gezang is ontworsteld aan de slavernij van synodale eenheidsnoten en teruggebracht in zijn veerkrachtig ritme, hebben we een kerklied met karakter gekregen. Terwijl bovendien psalm 54 aan ons schamele kerkrepertoire werd toegevoegd.

Wat echter karakterloos is — dat is de coda „Ja amen ja” en wat

daar verder volgt. De klemtoon van halléluja is onnederlands. Het toevoegen van een staartje aan een monumentale psalmwijs is stijlloos. Dat staartje (coda betekent staart) staat bovendien in een andere toonsoort dan psalm 54 (van hypoionisch stapten de deputaten vrijmoedig in het majeure over), hetgeen een verdergaande kwalificatie dan stijlloos vergt. En als bovendien na „Ja, amen ja” ook nog een rust wordt ingelast (zoals sommige zangers en speellieden zich veroorloven) dan is het staartje een krulstaartje geworden. Het best kunt u uw mond sluiten na de regel „al onze kronen aan uw voet”.

Gezang 18, Halleluja, lof zij het Lam, heeft weer een franse melodie. Uit de bundel *Cantiques pour le culte public*, 1803. De Middelburgse deputaten schreven haar in gelijke lange noten — maar voegden in de 3e en 6e regel een dubbele voorlaatste noot in. Aangezien deze wijs een typisch tweedelig metrum bezit, is er geen ruimte voor een rust. Waren die voorlaatste noten in regels 3 en 6 niet verdubbeld, dan bleef er in het midden een rust over om de laatste helft te halen. Nu bereikt men ademloos het einde.

In uw kerkboekje (Jongbloed bijv.) vindt u een ritmische notatie, volkomen eigenmachtig gekozen maar wel bruikbaar. Wanneer u rusten toevoegt krijgt u de wisseling tussen 3/4 en 4/4 maat:

Halle / luja, lof zij het / Lam (rust) Die /
onze zonden / op zich nam (rust)
Wiens bloed ons heeft ge / heiligd (rust)
Die dood geweest is / en Hij leeft (rust)
Die 't volk dat Hij ont / zondigd heeft (rust) /
in eeuwigheid be / veilig.

Dat is geen marsmaat — maar wel ordelijk zingbaar. Tenslotte heeft ons Wilhelmus ook de wisseling van 3/4 en 4/4 maat. Maar de tekst is al een kruis. Het onzijdig Lam wordt in het vervolg met Hij en Die aangeduid. Dat komt omdat de oorspronkelijke dichter (Rinckart) en vertaler (A. v. d. Berg) het lied als „Halleluja, lof zij de Heer” hadden gebracht. Maar de Middelburgse deputaten moesten een paaslied hebben. En het verleidelijke boekje van dr J. G. Geelkerken (jaja, van 1922) had hen aan de tekst van da Costa geholpen. Veel weten is veel vergeten. Vergeet u gezang 18 voortaan ook maar. De tekst noch de melodie zijn het onthouden waard. De oorspronkelijke Franse wijs is namelijk onherkenbaar verminkt. Hier belooft de melodie elf tonen — tegen maximaal acht in een psalmwijs. Maar in de franse melodie worden de laatste 4 hoge tonen een octaaf lager gezongen.

Totdat hij voorgoed weggevaakt zal worden door het teken van de Zoon des Mensen, verschijnende aan de hemel. Dan zullen het laatste vraagteken en het jongste raadsel hun antwoord en oplossing vinden in Hem.

■ Definitie van de twijfel

Wat is nu eigenlijk het karakter van de twijfel?

Twijfel is onzekerheid in het denken en besluiteloosheid in het doen. Geen geloof en geen ontkenning. Hij schudt geen neen en spreekt ook geen ja.

Hij houdt niet rechts en evenmin links, hij kiest vóór noch tégen. Het is een gedurig schommelen tussen twee mogelijkheden, een slingeren tussen twee polen, een hinken op twee gedachten.

Het is, zoals ik reeds zei, een wandelen in de mist. Wie in de mist wandelt, ziet noch vanwaar hij komt noch waar hij heengaat. Zijn herkomst zowel als zijn doel blijven hem verhuuld. Hij weet niet of hij vordert of zich mis-schiet in cirkelgang beweegt. Hij ziet er niets van, als aan de hemelkoepel boven hem vriendelijke sterren stralen en evenmin of een akelige afgrond zich aan zijn voeten opent.

Hij schrijdt voort op de gis. En daarbij doorweekt de nevel zijn gewaad.

Hij snuift kille damp op en daarbij wordt hem de borst beklemd. Zó is de levensgang van de twijfelaar!

■ Twijfel en kritiek

Uit dit karakter van de twijfel volgt, dat Twijfel heel iets anders

is dan Kritiek. Wel stelt men ze gewoonlijk op één lijn en deelt ze bij dezelfde familie in. Doch verre van bloedverwanten te zijn, moeten ze veeleer beschouwd worden als antipoden.

O ja, men stelt wel gaarne de gelovigen voor als mensen, die kritiek-loos alles aannemen, terwijl de twijfelaars zouden zeggen: „Dat moet ik nog eens bekijken”. Maar er mag met recht getwijfeld worden aan het onderscheidingsvermogen van hen, die deze voorstelling huldigen.

Immers voor kritiek is nodig een zogenaamd criterium: een maatstaf. Kritiek is alleen mogelijk op de grondslag ener overtuiging. Het mes der kritiek kan alleen scherp geslepen worden op een steenharde overtuiging, niet op een ijlen twijfel.

Juist omdat de twijfelaar een maatstaf ontbeert, moet hij zich van kritiek onthouden.

Hij buigt niet voor de wonderen der Heilige Schrift, hij ergert zich aan Aärons staf, aan Bileams ezelin en Jona's vis. Maar hij kan krachtens zijn standpunt de mogelijkheid niet ontkennen van de genezingen te Lourdes of de geheimzinnigheden der moderne magie.

Hij heeft slechts één embleem: het vraagteken!

Slechts één dogma: „Wij weten het niet!”

■ Geloof en kritiek

Vals noemde ik de voorstelling alsof geloof en kritiek op gespannen voet zouden verkeren.

Wijs mij in gans de wereldliteratuur één voorbeeld van kritisch onderzoek aan, dat ook maar

enigermate nabijkomt aan 1 Korinthe 13.

Zoek onder de kinderen der mensen naar één kritikus, zo meedogenloos-waar als Paulus. Een borst, zwellend van hemelmelodieën, van de Serafijnen afgeluisterd — beklópt hij, of hij wel op de bodem des harten de liefde hoort resonneren.

Als verborgenheden, met diep ontzag te melden, vloeien van de lippen des profeten — dan scherpt hij het oor of in de extase wel het zoet geluid der liefde doortrikt. De aalmoezen, ja de schatten, aan de kerk geschonken, weegt hij gram voor gram na op het goudschaaltje der liefde.

Zelfs op de vlammen van de brandstapel, waarbij allen stil en stom worden, richt hij zijn vlam-mend oog of het wegkrimpand offer van Gode-waardig is, dan niet.

Hij oefent niet slechts censuur op de zonden — hij oefent censuur op de gaven, op de aalmoezen, op de martelaren, ja, op de engelen Gods!

„Al ware het, dat ik de talen der mensen en de gave der profetie had..., al ware het, dat ik al mijn goederen uitdeelde tot onderhoud der armen..., al ware he, dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verband zou worden.”

Laat hen, die zo gaarne botte onderwerping griffen in de trekken van de gelovigen, eens denken over dat koninklijke woord: „Al ware het, dat een engel uit de hemel u een evangelie verkondigde buiten hetgeen wij u verkondigd hebben — die zij vervloekt!” Voor hem is niets heiliger inderdaad — dan alleen zijn God!

■ Er is geen blind geloof

Ten onrechte spreekt men dan ook wel van een „blind geloof”. Waar geloof is nooit blind.

Het zogenaamd blind geloof is een tweelingbroertje van de twijfel.

De Bijbel beschrijft ons geen blind geloof.

Mózes ging niet geblinddoekt achter God, maar hij ging: als ziende den Onzienlijke.

Als Elisa en zijn jongen omsingeld zijn in Dothan en de jongen vraagt: „Ach mijnheer, wat zullen wij doen?” geeft de profeet hem dan de raad maar niet te kijken? Integendeel, hij bidt juist: „Heere, open toch zijn ogen, dat hij zie.”

De Schrift bindt ons nimmer een blinddoek voor, doch scheurt die af. Gelovigen jubelen: „Eén ding weet ik, dat ik blind was, maar nu zie.”

■ Twijfel en wetenschap

Gelijk Twijfel zich een kritisch air geeft, zo neemt hij ook gaarne een wetenschappelijke pose aan. Maar dit is schijn: twijfel is niet gegrond op wetenschap.

Hoe zou het ooit kunnen?

Wetenschap zegt: wij weten, het staat vast.

Twijfel zegt: wij weten niet, het is onzeker.

Als wetenschap twijfelt, is zij geen wetenschap, doch hoogstens vermoeden en onderstelling.

Als Twijfel weet, is hij geen twijfel meer.

Twijfel zet juist een vraagteken achter de wetenschap, evenals hij dat plaatst achter het geloof.

Vervolg van pagina 338

Over het samenleven van kerken

ambtsdragers zullen gekozen worden. Of zij die toegang tot het avondmaal vragen ongezocht moeten worden en belijdenis doen of niet. Hoe de kerken met elkaar samenwerken enz. enz. De kerk van Kampen heeft b.v. een speciale kerkorde gemaakt voor haar zendingswerk. Daarin staat nauwkeurig hoe zij dat werk zal doen in de samenwerking met de „steunbiedende” kerken. Deze dingen zijn zo simpel, zo vanzelfsprekend, dat ze geen nader be- toog behoeven.

21. Het is in dit verband van belang te overwegen wat onze belijdenisschriften over de kerkregering zeggen. Ook wat de kerkregering betreft binden de gereformeerde kerken zichzelf en elkaar alléén aan wat het Woord van God daaromtrent zegt. Wat nu deze kerken daaromtrent uit Gods Woord hebben verstaan en geloven vinden we in de artikelen 30, 31 en 32 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Art. 30 spreekt „Van de regering der Kerk door de kerkelijke ambten”; art. 31 „Van de dienaren des Woords, ouderlingen en diakenen”; art. 32 „Van de orde en discipline of tucht der kerk.” Aan wat in deze artikelen wordt omschreven hebben die kerken zich vrijwillig gebonden, „confessioneel” gebonden wel te verstaan. Dat behoort tot de formulieren van **enigheid**. Daarmee stemmen alle kerken en kerkle- den in.

22. In artikel 32 wordt nu ook gesproken over een kerkorde. Het is de moeite waard nauwkeurig te overwegen wat daarvan gezegd wordt. Het is het volgende: „Intussen geloven wij, hoewel het nuttig en goed is dat de regeerders der Kerk zekere orde onder elkander instellen en verordenen,” tot onderhouding van het lichaam der kerk, dat zij nochtans zich wel moeten wachten om af te wijken van hetgeen Christus onze enige Meester ons verordend heeft.

Daarom verwerpen wij alle menselijke vonden, en alle wetten die men zou willen invoeren om God te dienen, en door de consciëntiën te binden en te knellen, op welke manier het zij. Zo nemen wij dan alleen aan hetgeen geschikt is om eendracht en eenheid te bewaren en te voeden, en allen te houden in de gehoorzaamheid Gods.

Waartoe vereist wordt de excommunicatie of de ban die geschiedt naar het Woord Gods, met hetgeen daaraan hangt.”

Wanneer we dit artikel goed overwegen dan horen we daarin het volgende:

1e. De kerken **binden** zich bij de regering der kerk uitsluitend en alleen aan wat Christus daaromtrent verordend heeft. En daarvan willen zij niet afwijken. 2e. In een toegevend (!!) bijzin wordt voorts gezegd dat het „nuttig en goed” is dat er een „zekere orde” is tot onderhouding van het

lichaam van Christus. Méér wordt over die „zekere orde” niet gezegd! Dat is alles!

3e. Deze „orde” mag nooit de consciëntiën binden en knellen.

4e. Ook deze „orde” moet dienstbaar zijn aan het bewaren van de „eendracht en eenheid”, die „te bewaren en te voeden en allen te houden in de gehoorzaamheid Gods.”

23. Dat zo een kerkorde steeds is opgevat kan overvloedig worden aangetoond. Bavinck schreef b.v.: „Nooit mag worden vergeten, dat de ware band, die ons saam verbindt, zedelijk is van aard; het is de belijdenis des geloofs, **niet de Kerkorde**. Die belijdenis blijve ons heilig pand, ons gemeenschappelijk goed en worde door geen tal van wetten en reglementen omzwachteld en onttrokken aan het oog. Het gevaar, om in onze tijd alles te centraliseren en alzo de Kerk in een Kerkgenootschap van reglementen te doen overgaan is zo groot, dat waarschuwing niet overbodig mag heten.”

Deze woorden van Bavinck waren zijns ondanks profetisch. Overal waar de oude gereformeerde kerkorde — die naar haar aard **niet** de band is die de kerken samenbindt — werd afgeschaft of overtreden vond die „centralisering” van de kerk plaats. Dat geschiedde in 1816 toen de oude kerkorde werd vervangen door het beruchte „Reglement van 1816”. Dat geschiedde in de (synodaal) Geref. Kerk in 1926, 1936, 1944 en definitief in de nieuwe kerkorde die enkele jaren geleden werd ingevoerd. Dat geschiedde ook in Delfshaven, Amersfoort en Hoogeveen in de kerken „binnen het verband”. Tot dusver is het zó geweest dat waar de oude kerkorde werd **overtreden** of **vervangen** de hiër-

archie in de kerk haar intree deed.

24. Precies zo als Bavinck liet Kuyper zich horen. Hoe ver zijn gedachten over een kerkorde verwijderd zijn van de idee dat die een wet of een reglement zou zijn blijkt duidelijk uit het volgende. Op de vraag of een goede kerkorde óók dienstig kan zijn aan de enigheid der kerk, antwoordt hij: Ja dat kan: „als de onderhouding daarvan maar **niet** te zeer wordt **gedrongen**, alsof die door zichzelf een stuk van godsdienst of even noodzakelijk als de onderhouding van andere geboden.” Uit deze woorden blijkt wel heel duidelijk dat een kerk-orde zo ongeveer het tegen- gestelde van een wet is. Kan men zich voorstellen dat men van een wet een contract, een reglement zegt: „Je moet de onderhouding daarvan niet al te nauw nemen, niet te zeer dringen, daarin niet te precies zijn?”

Nog duidelijker is dat Kuyper zich er met alle kracht tegen verzet dat men zou eisen een kerkorde te ondertekenen! „Van een **kerkorde** mag dit **niet** gevegd, omdat wel de **beginselen**, in zulk een Kerkorde neergelegd duurzaam zijn, maar de **formulering** van die beginselen wisselt met de wisselende omstandigheden.”

25. Hoe weinig 'n kerkorde 'n wet of een reglement is die alle kerken per se gelijk „binden” blijkt wel bijzonder duidelijk daaruit dat naar reformatische opvatting zusterkerken zonder enig principieel bezwaar een **verschillende** kerkorde kunnen hebben. Die opvatting werd nota bene door niemand minder dan Calvijn verdedigd: de man die zo heel sterk geijverd heeft voor een goede orde in de kerk! Hij schreef letterlijk: „Wij weten immers dat het aan iedere kerk vrij staat, een

wijze van regering in te stellen die voor haar geschikt en nuttig is: omdat de Here niets zekers heeft voorgeschreven.” Inderdaad dat is reformatisch. Wat de kerken alleen bindt is de belijdenis van het onfeilbare, waarachtige en gezaghebbende Woord van God. Anders gezegd: het gemeenschappelijke geloof in onze Heer Jezus Christus zoals Hij in het Woord des Schrift tot ons komt, Zich daarin aan ons geeft en ons oproept om in alles als Gods kind te leven.

★ ★ ★

Wie het stuk van drs Buwalda goed heeft gelezen en daarna wat ik schreef zal bemerkt hebben dat de kerkregering en de kerkorde die drs B. voor ogen stond en die hij zo fel bestrijdt een totaal andere is dan de gereformeerde zoals ik die tekende. Wat hij verfoeit verfoei ik zo mogelijk nog feller.

Voorts wil ik opmerken dat het mij volmaakt onbegrijpelijk is dat hij denkt dat de kwade dingen die hij bestrijdt door mij zouden worden voorgestaan of onafscheidelijk aan de kerkordelijke situatie zoals ik die beschreef verbonden zijn.

En in de derde plaats: al het kwaad dat hij noemt hangt onlosmakelijk samen, is mee een gevolg van het loslaten van de gereformeerde kerkordelijke situatie zoals ik die in dit en het vorige artikel getekend heb.

Volgende week D.V. nog wat.

¹⁾ Frans: d'ordonner certaine ordre; Latijn: ordinem aliquem certum inter se instituere et stabilire.

²⁾ Scimus enim unicuique ecclesiae liberum esse, politicae formam instituere sibi aptam et utilem: quia Dominus nihil certi praescripserit. Kommentaar op 1 Kor. 11:2. Een uitspraak als deze vond haar echo in art. 32 N.B.G.

M. DE KLIJN — AMSTERDAM

„KANKERPAVILJOEN” van Alexander Solzjenitsyn (II)

Het lijden

In Solzjenitsyn's roman komen twee figuren voor die uitzonderlijk zwaar lijden te verduren hebben gehad en de zin hiervan trachten te peilen.

Shulubin, geschoold in het marxisme, werkte als landbouwkundig lector in Moskou, maar werd tijdens de zuiveringsprocessen gedwongen zijn 'dwalingen' te erkennen en af te zweren, hetgeen hij deed. Nadat hij ook als bioloog werd gedwongen zijn colleges te staken werd hij assistent. Opnieuw moest hij zijn leerstof herzien en tenslotte moest hij zelfs zijn assistentschap opgeven. In een afgelegen gebied werd hij bibliothecaris en wist dat ondanks alles in stilte toch een gezin te stichten.

Shulubin's situatie is tragisch omdat hijzelf dit lijden geduldig heeft gedragen, niet terugvocht als een opstandige, maar het onderging in de hoop op een recht-

vaardiger maatschappij. Maar het feit dat niemand tegen Stalin heeft getuigd maakt hem wanhopig. Hij ziet dat een geheel volk zijn maatschappelijk fut verliest en ondergaat in lafheid (II. 144). De ideologische fraseologie van het 'geluk' blijkt een hersenschim te zijn. De partij heeft Shulubin's kinderen van hem vervreemd zodat zij 'spuwen op zijn ziel'. Het materialisme is hem een gruwel geworden omdat het een zinloze en afschuwelijke maatschappij in het leven roept. Het 'geluk van toekomstige generaties' is een nog veel grotere hersenschim, omdat wij niet vooruit kunnen bepalen welke idealen men in de toekomst zal koesteren. (II. 148) Hoewel Shulubin zich niet ontrouw betoont jegens het socialisme — de geschiedenis heeft het kapitalisme voor eens en altijd verworpen — (II. 145) moet hij logischerwijs tot de conclusie komen dat het lijden zinloos is, omdat er geen betere maatschappij is ontstaan.

Shulubin stelt dan dat de kern van het socialisme op de ethiek gebaseerd moet zijn en dat alle relaties, fundamentele principes en wetten regelrecht hieruit voortvloeien. (II. 147) Het hoogste doel van dit 'ethisch socialisme' is het onderlinge begrip wat de mensen bijgebracht moet worden. Het hoogste doel is de affectieve genegenheid die slechts de mens voor zijn medemens kan gevoelen. Hieruit blijkt dus dat Solzjenitsyn het principe van de 'liefde' niet alleen als de oplossing ziet voor de persoonlijke levensproblematiek van leven en dood maar ook als een principe ziet dat maatschappelijke misstanden kan sneren.

Ook de verpleeghulp Elizaveta Anatolyevna draagt haar leed guldig. Zij scheldt nooit, maar helpt overal waar anderen het reeds zouden hebben laten afweten. Haar dochter is in ballingschap overleden, haar echtgenoot gearresteerd, zodat zij alleen, in voortdurende onzekerheid haar zoontje moet opvoeden. 'Vergeleken bij wat wij meemaken zijn boekentragedies lachwekkend' zegt zij tegen Kostoglotov, 'maar als het huis waarin je woont en waar je bent geboren in vredes- tijd wordt overvallen door een bende in overjassen en met uniformpetten op, en het hele gezin krijgt bevel binnen 24 uur te maken dat ze weg zijn, met niet méér dan wat hun zwakke handen kunnen dragen, wat dan?' (II. 179)

Elizaveta verzwijgt doorgaans haar leed, maar zij reageert het blijkbaar af door veel in boeken te lezen (boeken die het leven dicht benaderen en haar niet door oppervlakkigheid of onwaarachtigheid ergeren).

Kostoglotov vraagt zich af hoe het mogelijk is dat de mens van nature zo zachtmoedig kan zijn en alles slikt zonder in opstand te komen. Het levensverhaal van Elizaveta heeft zijn eigen leed gereflecteerd en hij schaamt zich nu dat hij dit buiten alle proporties heeft opgeblazen. (II. 181)

De uitweg naar boven, naar een persoonlijk God die de gang der geschiedenis en het lot der mensen bestuurt, is geen mogelijkheid waar Solzjenitsyn mee rekent. Aan de massa van het volk is immers geleerd dat godsdienst opium is, een door en door reactionair dogma waar alleen zwendelaars beter van werden. De godsdienst heeft de uitbuiting in stand gehouden. (I. 129)

Dyoma die de zin van zijn leven in boekenwijsheid tracht te vinden en daarin naar de waarheid zoekt (II. 98) vindt het noodlot schreuwend onrechtvaardig.

Sommigen leiden een gemakkelijk leven terwijl anderen een rotzooi van hun leven maken en dit is de reden dat hij er niet toe kan komen zijn leven in de hand van God te leggen, God laadt alles immers op één mens en verdeelt de lasten van het leven niet rechtvaardig. (I. 128) Maar Dyoma heeft geen alternatief en zijn protesten vinden geen gehoor. Anders dan in de uiterlijke omstandigheden te berusten schijnt Solzjenitsyn ons toch de weg te wijzen naar de reeds genoemde persoonlijke ethiek, zonder dat hij daar evenwel een basis voor heeft kunnen aangeven. Een objectieve norm is hem volkomen vreemd. Het liefdegebod is uit de algemene christelijke context losgemaakt. Wat daarvan over is zijn de spaarzame en zeker niet langer algemeen geldige liturgische gebruiken en de christelijke feestdagen waarvan de inhoud volkomen verloren is gegaan. (I. 129)

De gerechtigheid

De grote tegenspeler van de levenslang naar Ush-Terek verbannene Kostoglotov is de partijfunctionaris Rusanov, met zijn modelgezin van 5 kinderen en energieke vrouw. Rusanov heeft zich door listige manipulatie en verraad omhooggewerkt langs de maatschappelijke ladder. Wanneer hij in het kankerpaviljoen terecht komt is zijn grootste zorg geen privé-toilet ter beschikking te hebben en het feit dat hij in een gewone volkssliniek terecht is gekomen ondermijnt zijn status als ambtenaar. Wanneer het woord 'rehabilitatie' valt slaat de schrik om zijn hart bij de gedachte aan wraak van de kant van diegenen die hij onrecht heeft berokkend in zijn ijver de maatschappij te zuiveren van alle leugenaars, lasteraars, overhaaste zelfcritici en superwijze intellectuelen. Daar hoort de 'rasechte klassevijand' Kostoglotov natuurlijk ook bij.

Rusanov's verregaand egoïsme wordt ontmanteld als Kostoglotov hem verwijt een vaderlandsliefde te bezitten, maar slechts te verlangen naar zijn speciale pensioen. (II. 114)

Kostoglotov verwijt hem verder

racistisch denken volgens burgerlijke maatstaven. Niet iedereen is in de tijd van zuiveringsprocessen misdadig: voor een volk geldt namelijk de wet om te overleven. Fout zijn de aanklagers en zij die zich opwerpen als getuigen. (II. 140)

Het lijden wordt door iemand als Rusanov rechtstreeks veroorzaakt en niet door het systeem als zodanig, maar door geniepige en slinkse manipulatie en zogenaamde gebruikmaking van de wet. Het zijn de kankergezwellen als Rusanov die de maatschappij verpesten, zoals Heinrich Böll Solzjenitsyn nazegt in zijn voorwoord. Op één plaats wordt de relatie ziekenhuis-maatschappij duidelijk uitgesproken en is deze analogie dus verdedigbaar.

Er ontwikkelt zich tussen Kostoglotov en Rusanov een fundamentele woordenstrijd. Kostoglotov probeert de ideologische fraseologie door te prikken als Rusanov menselijke hebzucht en jaloezie uit 'burgerlijk maatschappelijke oorzaken' tracht te verklaren, als Kostoglotov wordt beschuldigd van 'ideologische sabotage' wanneer hij het met de rassenswaan van Rusanov niet eens is, als 'differentiëring van de loonstrucuur' in feite betekent dat de inkomensongelijkheid in stand wordt gehouden. (II. 115)

In feite heeft Rusanov reeds lang geaccepteerd dat een directeur meer verdient dan een dienstmeisje, maar deze slaafse naper van de wet ziet over het hoofd dat hij fundamenteel ingaat tegen de strekking van de zogenaamde Aprilthesen die luidt dat geen enkel ambtenaar een hoger salaris behoort te ontvangen dan het gemiddelde loon van een goed arbeider.

Het fundamentele probleem waarmee Kostoglotov blijft worstelen is de vraag wanneer de bourgeoismentaliteit begint. (II. 117) Daaruit komt z.i. alle ellende voort. Dat dit probleem op materialistisch vlak niet is op te lossen kwam reeds ter sprake in het door Shulubin voorgestelde 'ethisch socialisme'.

De tragische kloof tussen partij-ideologie en gerechtigheid wordt openbaar in de kinderen van Rusanov, de inspecteur Yuri en de aankomende schrijfster Aviette. Yuri heeft een officieel bezwaarschrift ingediend om de tenuitvoerlegging van het vonnis van 5 jaar gevangenisstraf op te schorten in het geval van een vrachtwagenchauffeur die tijdens een sneeuwstorm, tien graden onder nul, zijn cabine verliet en naderhand bemerkte dat hij een kist macaroni kwijt was geraakt. Rusanov vindt zijn zoon hierin slap en weekhartig, de chauffeur had op zijn post moeten blijven, ook al zou hij eventueel doodgevroren zijn.

Yuri vertelt ook van de diefstal van leges-zegels door twee meisjes. Hij heeft de zaak discreet behandeld en de meisjes komen er met een uitbrander af, maar hij verliest hun sympathie omdat de diefstal bitere levensnoodzaak bleek te zijn en de meisjes nu een andere baan moeten gaan zoeken, met meer loon.

Wanneer Yuri de meisjes echter niet zou hebben gestraft, zou zijn eigen beroep hem zinloos voorgelaten zijn. (II. 104-110)

De strijd tussen vader en zoon, tussen twee generaties, ieder met een eigen opvatting over loyaliteit en gerechtigheid is messcherp getekend. Het is duidelijk dat

Solzjenitsyn kiest voor de zijde van Yuri. Daarom is het zo ironisch dat Rusanov's dochter Aviette hem betuttelt zich helemaal nergens zorgen over te maken omdat alles terecht zal komen. Zij komt hem opbeuren met boeken als 'Onze dageraad is al gekomen', 'Zwoegers voor de vrede', 'De jeugd is met ons' en zelfs al voelt Rusanov zich trots op zijn flinke dochter, toch heeft ook hij behoefte aan een gevoelig geschreven boek, dat tot het hart spreekt.

Aviette gaat een discussie aan met Dyoma over de noodzaak van oprechtheid in de literatuur. Haar antwoord is veelzeggend: Oprechtheid kan niet de voornaamste maatstaf zijn voor het beoordelen van een boek. Depressies verhogen de schadelijke werking van een boek. Dat soort eerlijkheid is schadelijk.

Subjectieve eerlijkheid kan onder omstandigheden lijnrecht tegenover waarheidsgetrouwe weergave van het leven staan. (I. 286) In feite moet literatuur de toekomst beschrijven, zoals die behoort te worden. Want — aldus Aviette — wat wij vandaag met het blote oog zien is niet noodzakelijkerwijs de waarheid. (I. 288)

Conclusie

In Solzjenitsyn's boek is een man aan het woord die door het leven is gegroefd maar barmhartig is gebleven in zijn oordeel, begrip heeft voor het leed van anderen. Hij heeft de nodige reserves ten aanzien van de socialistische beginselen maar wijst het socialisme als zodanig niet van de hand. Hij probeert het van binnenuit, op basis van de intermenselijke verhoudingen te vernieuwen.

Hij laat zich niet misleiden door ideologische leuzen die een heerlijke toekomst beloven, maar tracht met het heden klaar te komen. In zijn houding als mens kunnen wij hem eren, hem bewonderen om zijn moed, eerlijkheid en waakzaamheid. Ik geloof

C. VEENHOF - KAMPEN

Persschouw

■ Nog eens Israël

Het volgende artikelje van ds A. Algra over Israël geef ik graag ter overweging door.

God werkt volgens een vast bestek. Er is een duidelijke lijn in Zijn openbaring. Hij heeft zich indertijd teruggetrokken op Abraham en Abrahams nageslacht, maar Hij heeft meteen gezegd — en dit later ook door de profeten laten zeggen — dat met Abraham alle geslachten des aardbodems gezegend zouden worden (Gen. 12:3).

Je kunt moeilijk zeggen, dat alle volken op de aarde gezegend zijn met de staat Israël. Dit is allerm minst een verwijt aan de Joden, maar wel een aanduiding dat we wat moeten nadenken, dat de toestand wel ernstig was, maar er kon de kerk eigen-

dat wij dit eerst moeten zeggen voordat wij — als christenen — beginnen zijn oplossingen te kritiseren. Natuurlijk is er veel kritiek op het werk van Solzjenitsyn te leveren, vooral op datgene wat onbesproken blijft, zijn niet tot het einde toe doordenken van de geboden alternatieven.

Maar wat wij in de eerste plaats te leren hebben is het ook in onze kringen onderkennen van een bourgeois-mentaliteit zoals die van Rusanov, en daartegen strijden. Want een christelijk vanzelfsprekendheidsgeloof is het ergste geloof wat er is.

Verder meen ik, dat men „Kankerpaviljoen” niet mag annexeren bij het christelijk territorium, omdat Solzjenitsyn een gelovig Christen is. Dat zou namelijk impliceren dat een Christen mag schrijven wat hij wil. Wij moeten op onze hoede zijn onder welke vlag een bepaalde lading gedekt gaat — speciaal in een tijd als de onze waarin men zo krampachtig naar geestverwanten zoekt. Tenslotte wil ik opleiden voor openheid ten aanzien van een christelijk belijden binnen communistische landen, dat zich niet aansluit bij de zgn. „Ondergrondse Kerk” van Richard Wurmbrand, maar toch principieel afwijzend staat tegenover het communistische regime. Een belijden achter, dat niet fel van leer trekt tegen de heersende macht, maar geduldig, liefdevol en vergevingsgezind verdrukkingen doorstaat en grote offers brengt en ons daarin nu juist een voorbeeld zou moeten zijn!

Een voorbeeld ook in die zin dat wij niet al te vlug met ons oordeel over christenen in communistische landen moeten klaar staan, omdat de Kerk — het lichaam van Christus dat alleen door God uit genade door alle perioden der geschiedenis heen, in stand wordt gehouden — een veel wezenlijker inhoud heeft dan waar de polariserende discussie tussen Wereldraad en genoemde Wurmbrand-aanhangers zelfs maar aan toekomt.

likt niets gebeuren, want de poorten der hel zouden haar niet overweldigen en God hield zijn werk in stand. Zo hebben ook de Joden wel gedacht. Toen in het jaar 70 al bijna heel Jeruzalem in straatgevechten gevallen was en de Romeinen nog een enkel laatst bolwerk bestormden, hield een priester vol dat die toren niet vallen zou. Dat zou God niet gedogen. Het is wel anders uitgepakt.

Paulus bedoelt het zó: de Israëlieten mogen altijd terugkomen op Gods beloften. Zoals het gebeuren kan in een huiselijk conflict. Een zoon wordt de deur uitgezet vanwege zijn wangedrag. Vader moest tot dit besluit komen. Wanneer moeder dan een brief aan die jongen schrijft: „Je weet dat je altijd terug mag komen”, dan gaat ze daarmee niet tegen haar man in. Ook niet als hij gezegd heeft: „Je komt er nooit meer in”. Die moeder gaat er dan van uit dat de zoon zal terugkomen wanneer er bij hem iets veranderd is. Ze weet wel dat ook haar man er zo over denkt: het is en het blijft onze jongen. Daar mag hij op terugkomen. En dat „onberouwelijke” van de genadegaven en de roeping, blijft ook gelden voor de kinderen van het verbond uit onze families. Ze zijn soms ver weg, maar ze mogen altijd terugkomen. Ze weten zelf wel hoe.

Hongersnood in Ethiopië

Op maandag 29 oktober j.l. zond de N.C.R.V. in het programma „Hier en Nu” beelden uit van de hongersnood in Ethiopië: Houten tafels waarop iedere morgen de kinderlijkjes werden opgestapeld, jonge kinderen die gretig tasten naar het kleine beetje water dat hen dagelijks werd uitgereikt. Volwassenen die de hele dag niets doen dan verwezen voor zich uit staren. Volgepakte ziekenhuizen, beter gezegd grote houten lood-

sen, zomaar in de modder. Dagelijks sterven er duizenden.

Wij doen een beroep op U om te helpen. Van ons geld blijft niets achter voor te maken onkosten. Wij zenden het direkt door naar de Amerikaanse zending in Ghinda, naar dokter Greet Rietkerk, die vanaf 9 november j.l. is afgegaan om hulp te bieden in dit rampgebied. Wij willen haar daar niet met lege handen laten staan. Zelf schrijft ze ons: Onze zending werkt al sinds augustus samen met andere zendingen in dit hongersnoodgebied.

Hulp is heel hard nodig, vooral medicijnen en graan. Ze schrijft ook: Deze hele hulporganisatie is diep doordrongen van het feit dat graan zonder het evangelie geen blijvende verandering brengt, bid dat door deze toestand mensen tot geloof mogen komen. Wij wachten op Uw antwoord.

Gironummer Stichting Redt Een Kind 1599333 te Zwolle.

Neem en Lees

Als er voldoende belangstelling voor is, dan kan de Bijbelstudie over het boek Jona van de hand van Prof. C. Veenhof, zoals die in ons blad verscheen, ook in brochurevorm gedrukt worden.

Er is nogal vraag naar materiaal voor Bijbelkringen. Nu: hier is het. Het blad „Opbouw” heeft echter geen uitgeverij. Daarom is het noodzakelijk van te voren iets te weten over de belangstelling. We kunnen ons niet veroorloven met een financiële strop te blijven zitten.

Laat een ieder die werkelijk er belang in stelt dat even schrijven op een briefkaart. Daar hoeft niet meer op te staan dan „Jona” en het aantal exemplaren dat men wil ontvangen. En dan uiteraard naam en adres van de afzender. Graag richten aan H. Amelink, Lekdijk 82 b, Langerak (Z.-H.).

Kerknieuws

Beroepen te Leerdam (vac. W. Vis): Ds G. van Keulen te Emmeloord; te Loosdrecht: Ds J. H. Veeffkind te Krommenie.

Heemstede — Rondom een kerkeraadsbesluit betreffende toelating tot het avondmaal van niet-vrijgemaakte broeders en zusters is blijkbaar misverstand ontstaan. De kerkeraad te Heemstede acht

het daarom gewenst de volgende toelichting te geven:

In het recente verleden zijn enkele hoogbejaarde niet-vrijgemaakte broeders/zusters op hun verzoek toegelaten tot het avondmaal, terwijl in een ander soortgelijk geval de kerkeraad indertijd een andere beslissing had genomen. De kerkeraad, van oordeel dat in aangelegenheden als deze met voorzichtigheid en **zonder willekeur** dient te worden gehandeld, besloot zichzelf te binden aan een algemene regel voor deze, overigens incidentele, beslissingen tot toelating aan het avondmaal. De gekozen gedragslijn werd bepaald door de overweging, dat deze „onregelmatige” toelatingen tot het avondmaal uitsluitend betrekking mogen hebben op broeders en zusters, die, ondanks het formele lidmaatschap van een niet-vrijgemaakte kerk, momenteel **feitelijk** geen ander kerke-

lijk toevluchtsoord hebben dan onze gemeente (dus ook geregeld onze kerkdiensten bijwonen) en dat toelating niet mag plaatsvinden voordat een wijkouderling zich vergewist heeft van omstandigheden en drijfveren van de betrokken broeders en zusters.

Haarlemmermeer O.Z. — Aangezien een gedeelte van de kerkeraad zich om des gewetens wil niet kan konformereren aan de meerderheidsmening de vrouw stemrecht te verlenen (het zgn. actieve vrouwenkiesrecht), heeft de kerkeraad gemeend er goed aan te doen geen besluit in deze te nemen.

Zoetermeer — In verband met het ontvangen bericht van de oprichting van de „Stichting Nederlands Gereformeerd Seminarie” laten zich eventueel op het komende Convent te Bunschoten-Spakenburg volgens de kerkeraad te Zoetermeer de volgende vragen stellen:

- Wat gebeurt er met het zgn. Apeldoorn-advies.
- Hoe zal de verhouding tot het algemeen gewaardeerde werk van drs H. de Jong zijn.
- Wat voor invloed zal aanvaarding van dit initiatief hebben op de contacten met de Chr. Geref.
- Kan de eigen verantwoordelijkheid echt optimaal gestalte krijgen via het bestuur van een stichting.

Er zijn dus volgens genoemde kerkeraad nogal wat punten, die een direkte ontvangst in de weg staan.

Preekconcent — De regionale vergadering van Geref. Kerken in Utrecht heeft op 1 november j.l. aan student A. van Houwelingen, Tolsteegplantsoen 28-III, Utrecht, tel. 030-516061 voor een tijd van één jaar preekconcent verleend.

ADRESSEN

Ds M. R. v. d. Berg van Oegstgeest is verhuisd. Zijn nieuwe adres is: Houtlaan 13, Leiden. Zijn telefoonnummer is gelijk gebleven: 01710-51984.

Heemstede. Scriba: P. Blok, Dr Schaepmanlaan 71, Heemstede, tel. 023-285825.

Hattem. Praeses: J. H. de Weerd, Leliestraat 17, Hattem.

Hasselt. Scriba: L. v. d. Groep, W. Egbertsstraat 58, Hasselt. Preekvoorziening: M. Knol, Vaartweg 19, Hasselt, tel. 05209-1432.

Nieuws uit breder kring

Leerstoel — De diakonale organen van de Geref. Kerken (syn.) vinden het wenselijk, dat er aan de Theologische Hogeschool in Kampen en aan de V.U. in Amsterdam een aparte leerstoel wordt ingesteld voor het Diaconaat. Ze hebben dit in een rapport aan de generale synode te Haarlem geschreven.

Een nieuw blad — Het Confessioneel Gereformeerd Beraad wil een maandblad oprichten, dat voorlichting geeft over „de preaire en zorgelijke situatie”, waarin de geref. kerken (syn.) zich bevinden. Als naam van het blad wordt gedacht aan „Woord en daad”. Hoofdredakteur zal dr B. Wentsel uit Den Haag-West worden.

Dag zendeling! — De dertien lutherse kerken in Zuid-Afrika gaan op verzoek van neger-geestelijken het woord „zendeling” uit hun woordenboek schrappen. De Afrikaanse lutheranen vinden „zendeling” en „zending” achterhaalde begrippen, die blijk geven van bevoogding en geestelijke superioriteit.

Binnenkort verschijnt:

in de reeks

De Voorzeide Leer
over

DE HEILIGE SCHRIFT:

Ds C. Vonk,

RICHTEREN

Intekenprijs tot 31 december 1973 f 29,50, daarna f 35,—.

Gaarne zenden wij U een volledig prospectus over deze unieke Schriftverklaring!

Firma

Wesdijk, Liebeek en Hooijmeijer
Singel 55 — Postbus 2.
Barendrecht.

Plaats uw
familieberichten
in dit blad

Drukkerij »Steenbergen«

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukwerk

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Redactieleden

Ds H. Amelink
Ds G. Janssen
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Prof. C. Veenhof
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink,
Lekdijk 82 b,
Langerak (Z.-H.)
Tel. 0 1843 - 232

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 20,— per jaar
f 10,50 per halfjaar
f 5,50 per kwartaal
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—;
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Rotterdamse Rijkweg
174, Rotterdam-8
Tel. 010 - 153535
Giro 40.49.45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.